

Βασικές παιδαγωγικές αρχές για εφαρμογή στη διδασκαλία των μεταναστών

Πέτρος Κλιάπης, Σχολ. Σύμβουλος
12^η Περιφέρεια Π.Ε. Θεσσαλονίκης
pkliapis@gmail.com

Ο σχεδιασμός των μαθημάτων καθορίζεται από τρεις παράγοντες:

- ανάλυση των επικοινωνιακών αναγκών των μαθητών,
- έμφαση στην εκμάθηση γλωσσών μέσω της χρήσης της γλώσσας,
- ανάπτυξη της αυτονομίας του μαθητή.

Με δεδομένη τη μεγάλη ποικιλομορφία του μαθητικού πληθυσμού, χρειάζεται ανάλυση της διδασκαλίας και μάθησης σε εβδομαδιαία (ίσως και σε καθημερινή) βάση. Δεδομένου ότι τόσο οι ατομικές ανάγκες όσο και οι ανάγκες της ομάδας αρχίζουν να αναδύονται σταδιακά απαιτείται και η ανάλογη προσαρμογή του προγράμματος. Μερικές από τις ανάγκες μπορούν να αντιμετωπιστούν από την τάξη στο σύνολό της ενώ άλλες αντιμετωπίζονται καλύτερα μέσα από το χωρισμό των παιδιών της τάξης σε ομάδες - για παράδειγμα, δεν είναι όλοι οι μαθητές στο ίδιο επίπεδο ικανοτήτων στα αγγλικά. Αυτή η προσέγγιση σημαίνει ότι μπορεί να υπάρχουν προκαθορισμένοι μαθησιακοί στόχοι, που θα επιτευχθούν μέσα από μια «δεξαμενή» εκπαιδευτικού υλικού (με βάση τα βιβλία για διδασκαλία ελληνικών που υπάρχουν στο ΙΕΠ), χρησιμοποιώντας μια ποικιλία παιδαγωγικών διαδικασιών. Αυτό σημαίνει, επίσης, ότι η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στηρίζεται στις ανάγκες της επικοινωνίας, της κοινωνικοποίησης αλλά και εκμάθησης της κουλτούρας της κοινωνίας στην οποία τα παιδιά πλέον ζουν.

Η έμφαση στην εκμάθηση αγγλικών μέσω της χρήσης της γλώσσας εμπίπτει στην ίδια λογική. Από τη μία πλευρά τα αγγλικά είναι το απαραίτητα μέσο διδασκαλίας και τα κύρια μέσα με τα οποία οι μαθητές επικοινωνούν με τους εκπαιδευτικούς τους. Από την άλλη πλευρά, τα κίνητρα των μαθητών για την εκμάθηση της γλώσσας είναι πιθανό να είναι θετικά εφ' όσον αυτά που μαθαίνουν στην τάξη έχουν άμεσο αντίκτυπο στην ευκολία με την οποία μπορεί να προσαρμοστούν στον έξω κόσμο.

Η έμφαση στην ανάπτυξη της αυτονομίας του μαθητή προκύπτει από την πεποίθηση ότι όταν οι μαθητές εμπλέκονται στο σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της μάθησής τους, είναι πιο πιθανό να πετύχουν τους μαθησιακούς στόχους που τέθηκαν. Είναι επίσης θεμελιώδους σημασίας η ατομικότητα κάθε μαθητή να γίνεται σεβαστή σε όλη την πολυπλοκότητά της. Ωστόσο η ατομικότητα θα αποκαλυφθεί και θα γίνει αποδεκτή και κατανοητή από τους εκπαιδευτικούς και τους άλλους μαθητές σταδιακά, μέσα από διαδραστικές διαδικασίες ανάλυσης των αναγκών, το σχεδιασμό του προγράμματος σπουδών, τη διαπραγμάτευση των δραστηριοτήτων μάθησης, την παρακολούθηση της προόδου και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Για να αρχίσουν τα παιδιά να μαθαίνουν ξένες γλώσσες απαιτείται συνδυασμός παραδειγμάτων (συγκεκριμένο περιεχόμενο μαθημάτων) και λόγου. Π.χ. φωτογραφίες που απεικονίζουν διαφορετικές επικοινωνιακές καταστάσεις που να παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τα παιδιά, μοίρασμα τριών αυτοκόλλητων σε κάθε παιδί, ζητούμε να βάλει αυτοκόλλητα για τα τρία θέματα που το ενδιαφέρουν. Αυτό οδηγεί σε συζήτηση και διαπραγμάτευση μεταξύ των παιδιών και οι φωτογραφίες με το μεγαλύτερο αριθμό αυτοκόλλητων καθορίζουν το βασικό πλαίσιο διαπραγμάτευσης για το θέμα.

Επικοινωνία: Συνάντηση με τους γονείς ή κηδεμόνες των προσφυγόπουλων

Οργάνωση πριν τη συνάντηση:

Αναζήτηση του καλύτερου τρόπου επικοινωνίας. Είναι καλύτερο να συναντήσουμε τους γονείς κατ' ιδίαν; Με έναν μεταφραστή; Με ένα διαμεσολαβητή (κάποιο μέλος ΜΚΥΟ που έχει αναλάβει την υποστήριξη);

Προσοχή στο πως θα εκληφθεί η «θέση ευθύνης» σας. Είναι πιθανό τα πρόσωπα που θα συναντήσετε να έχουν πολύ δυσάρεστες εμπειρίες από «υπεύθυνους» στη χώρα τους ή σε χώρες που φιλοξενήθηκαν. Καλή πρακτική είναι να καθίσουμε στο ίδιο επίπεδο/τραπέζι μαζί τους, να «ελαφρύνουμε την ατμόσφαιρα» πριν αρχίσουμε τις συζητήσεις, να διασφαλίσουμε ότι το περιβάλλον είναι άνετο, ήσυχο, απαλλαγμένο από δραστηριότητες που θα αποσπάσουν την προσοχή μας ή από εκπλήξεις κ.ά.

Χρόνος. αφιερώνουμε περισσότερο χρόνο από ό, τι θεωρούμε ότι θα χρειαστεί για τη συζήτηση.

Μένουμε ήρεμοι. Είναι γνωστό ότι τα μηνύματα από τη «μη λεκτική επικοινωνία», λόγω της συναισθηματικής μας κατάστασης, θα δείχνουν κίνδυνο ή ανασφάλεια. Αυτά τα μηνύματα θα γίνουν αμέσως αντιληπτά άσχετα με το τι λέμε συνομιλώντας στα αγγλικά, καθώς οι συγκεκριμένοι άνθρωποι, λόγω των εμπειριών που είχαν, είναι πιο ευαίσθητοι από εμάς σε πιθανή απειλή ή κίνδυνο. Αποφύγετε να πιέσετε ή να δημιουργήσετε αίσθημα επείγοντος ή άγχους. Δώστε αρκετό χρόνο για να ξεκινήσει η συζήτηση σε ηρεμία και διατηρήστε την ηρεμία σε όλη τη διάρκεια της συνάντησης.

Ευελιξία/προσαρμοστικότητα. Έχουμε υπόψη μας ότι τα άτομα με τα οποία συζητάμε έχουν επιβιώσει σε καταστάσεις και έχουν προσαρμοστεί με τρόπους που εμείς δεν γνωρίζουμε. Δεν συνδέουμε την ευελιξία/προσαρμοστικότητα των ανθρώπων με την τρέχουσα κατάσταση στην οποία είναι αναγκασμένοι να επιβιώσουν, ή την ευφυΐα τους με την ικανότητα χρήσης της αγγλικής γλώσσας.

Η Αξία του Σχολείου. Οι οικογένειες των προσφύγων συχνά θεωρούν το σχολείο σαν «το μέσο για μια καλύτερη ζωή». Αξιοποιούμε τις πεποιθήσεις της οικογένειας γύρω από την εκπαίδευση (π.χ. οικονομική κινητικότητα, την ελπίδα για το μέλλον).

Είμαστε ακριβείς. Είναι ο λόγος για τη συνάντηση σαφής; Έχει ο γονέας ή ο κηδεμόνας κατανοήσει το ρόλο του στην εκπαίδευση (π.χ., παρουσία στις συναντήσεις, υποστήριξη των δραστηριοτήτων των παιδιών, ερωτήσεις για το μάθημα);

Ας βρεθούμε στη θέση τους. Ας φανταστούμε τον εαυτό μας στην ίδια θέση σε μια άλλη χώρα. Τι θα μας βοηθούσε όντας σε αυτή την κατάσταση;

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης:

Μιλάμε αργά. Ο τόνος της φωνής, η πρόζα, ο ρυθμός του λόγου, η έμφαση και τα συναισθήματα ποικίλλουν μεταξύ των πολιτισμών.

Μιλάμε καθαρά.

Λεξιλόγιο: Κρατάμε το λεξιλόγιο μας άμεσο και τις προτάσεις μας απλές. Εάν χρησιμοποιούμε διερμηνέα, παύση κάθε 8-10 δευτερόλεπτα για να μπορεί ο μεταφραστής να μεταφράζει. Κατά τη συζήτηση απευθυνόμαστε στην οικογένεια, στους γονείς όχι στον διερμηνέα.

Αποφεύγουμε τη χρήση μεταφορών, ορολογίας, παροιμιών ή περίπλοκη ορολογία.

Χρησιμοποιούμε παραδείγματα για να εξηγήσουμε την άποψή μας.

Αφήνουμε χρόνο για μια απάντηση.

Χρησιμοποιούμε οπτικά βοηθήματα (διαγράμματα, φωτογραφίες, κλπ) όπου είναι δυνατόν. Συνδέουμε λεκτικές και οπτικές ενδείξεις.

Κάνουμε ένα **διάγραμμα** με τις βασικές πληροφορίες (σημεία, λεπτομέρειες) και μοιράζουμε στους συμμετέχοντες από ένα αντίγραφο.

Στηρίζουμε κάθε προσπάθεια γονέα ή κηδεμόνα να επικοινωνήσει και να εκφράσει την άποψή του.

Ελέγχουμε συχνά **αν κατάλαβαν** αυτά που είπαμε. Ρωτάμε, «καταλαβαίνετε αυτά που λέω;»

«Θέλετε να τα επαναλάβω;» «Πέστε μου, σας παρακαλώ, είναι σημαντικό αυτό για σας;» Κ.λπ.

Επαναλαμβάνουμε και αναδιατυπώνουμε τα λεγόμενά μας όσες φορές χρειάζεται.

Το χαμόγελο μπορεί να σημαίνει συμφωνία, ανησυχία ή ευγένεια.

Η σιωπή μπορεί να σημαίνει μη-αποδοχή, απόρριψη ή συμφωνία.

Αποφεύγουμε να κάνουμε υποθέσεις για τους ανθρώπους και αντιστεκόμαστε στα στερεότυπα.

Κάνουμε **συναντήσεις σύντομες και περιεκτικές**. Η επικοινωνία σε άλλη γλώσσα είναι κουραστική.

Έχουμε υπομονή.

Προκαλούμε **ανταλλαγή διαπολιτισμικών πληροφοριών**. Για παράδειγμα, λέμε «Με ενδιαφέρει να μάθω περισσότερα για το πώς βλέπετε το θέμα αυτό στην οικογένειά σας» «Ποιος θα θέλατε να συμμετέχει σε αυτή τη διαδικασία;» «Τι νομίζετε ότι το προκάλεσε αυτό;» «Συμφωνείτε με το σχέδιο αυτό;»

Στο τέλος καλό είναι να δώσουμε μια **λίστα με τις δράσεις** που έχουν συμφωνηθεί. Δίνουμε και τα στοιχεία επικοινωνίας μαζί μας.